

Apolityczność i profesjonalizm – wartości w służbie demagogii.

Studium przypadku spółek kontrolowanych przez Skarb Państwa

Słowa kluczowe: *apolityczność, profesjonalizm, aksjologia publicznego
prawa gospodarczego, spółki kontrolowane przez Skarb Państwa*

1. Wprowadzenie

Apolityczność i profesjonalizm członków organów spółek kontrolowanych przez Skarb Państwa (dalej: SKSP) to cyklicznie pojawiający się postulat polityczny. W niniejszym opracowaniu podjęto próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy apolityczność i profesjonalizm to jedynie postulaty o charakterze czysto politycznym, czy może jednak mają rangę wartości konstytucyjnych albo przynajmniej dyrektyw wpływających z takich wartości. Dalej podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy obecna regulacja właściwie te postulaty, wartości czy dyrektywy realizuje. Przedmiotem rozważań są także projektowane zmiany tej regulacji.

2. Apolityczność i profesjonalizm w polityce i aksjologii

Apolityczność definiowana jest jako postawa nieangażowania się w działalność polityczną, wymagana niekiedy od urzędników państwowych, funkcjonariuszy wojska i policji oraz sędziów¹. Apolityczność to cecha świadcząca o tym, że ktoś zachowuje obojętność lub bezstronność polityczną i nie angażuje się w działania związane z polityką rozumianą

¹ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/apolitycznosc;3870384> (dostęp: 3.12.2025 r.).

jako ogół spraw i działań dotyczących zarządzania państwem², a profesjonalizm oznacza wzorowe wykonywanie określonej pracy, wynikające z gruntownej wiedzy i wysokich umiejętności w jakiejś dziedzinie³.

Apolityczność i profesjonalizm są często wykorzystywane w dyskursie publicznym. Te hasła pojawiają się od lat w programach radykalnie spierających się ze sobą formacji politycznych. Łatwo zauważyć zgodność głównych sił politycznych odnośnie do wzmocnienia apolityczności i profesjonalizmu. Czy jednak wola zmian ma charakter jedynie deklaracyjny, czy rzeczywisty?

Poza ustaleniem, że apolityczność i profesjonalizm z pewnością stanowią punkty agendy politycznej (a szczególnie wyborczej), warto zastanowić się, czy mają one zakorzenienie w systemie aksjologicznym. Oczywiście jest, że system prawa musi być zakorzeniony w określonym systemie wartości⁴, określających ład w obszarze gospodarki, wpływających na relację między organami państwa a przedsiębiorcami oraz na sferę wykonywania działalności gospodarczej⁵.

Poszukując wartości stanowiących fundament aksjologiczny regulacji prawnej odnoszącej się do zarządzania mieniem państwowym, w tym także profesjonalizmu i apolityczności w SKSP⁶, trzeba odnotować przepisy ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym⁷, która reguluje zagadnienia z zakresu tzw. polityki nominacyjnej. Wyłania się tutaj głównie, choć niewyłącznie, ich charakter ochronny, wszak profesjonalizacja osób kierujących spółkami ma aspekt rynkowy (w biznesie oczywiste jest powierzanie nadzoru i zarządu osobom profesjonalnym) oraz ochronny (formalne wymogi stawiane osobom kierującym mają chronić spółkę przed konsekwencjami działań osób nieprofesjonalnych). Ustawodawca podąża więc za najlepszymi praktykami rynkowymi, by chronić dobro wspólne, stanowiące interes (cel) publiczny. Dostrzegalne jest zatem odwołanie do konstytucyjnych zasad (społecznej) gospodarki rynkowej i wolności działalności gospodarczej jako podstaw ustroju gospodarczego państwa z jednoczesnym odwołaniem do ochrony dobra wspólnego (interesu wspólnego)⁸.

Powyższe ustalenia pozwalają przyjąć, że apolityczność i profesjonalizm wynikają z wartości wskazanych w Konstytucji RP⁹.

² <https://wsjp.pl/haslo/podglad/102631/apolitycznosc/5255304/pogladow> (dostęp: 3.12.2025 r.).

³ <https://wsjp.pl/haslo/podglad/15874/profesjonalizm/5077235/sprzedawcow> (dostęp: 3.12.2025 r.).

⁴ M. Zdyb, *Państwo jako strażnik ładu publicznoprawnego w warunkach kryzysu gospodarczego. Podstawowe dylematy, zagrożenia i problemy*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2024/3, s. 57.

⁵ A. Powołowski, *Wprowadzenie do aksjologii prawa gospodarczego publicznego*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 2019/3977, „Prawo” CCCXXIX, s. 221.

⁶ F. Grzegorzczak, *Aksjologia regulacji prawnej o zasadach zarządzania mieniem państwowym* [w:] *Aksjologia publicznego prawa gospodarczego*, red. A. Powołowski, Warszawa 2022, s. 137 i n.

⁷ Ustawa z 16.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 125 ze zm.), dalej: u.z.z.m.p.

⁸ F. Grzegorzczak, *Aksjologia regulacji prawnej...*, s. 151–152.

⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

3. Apolityczność i profesjonalizm w ustawie o zasadach zarządzania mieniem państwowym na tle wybranych regulacji prawnych

3.1. Apolityczność

Problematyka apolityczności i profesjonalizmu członków organów korporacyjnych SKSP została uregulowana w kilku przepisach ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym.

Odnosnie do wymogu apolityczności należy wskazać na art. 19 ust. 5 u.z.z.m.p. (co do kandydatów na członka organu nadzorczego) oraz na art. 22 pkt 2 u.z.z.m.p. (co do kandydatów na członka organu zarządzającego). Ustawodawca dostrzegł ryzyka dla apolityczności w sformalizowanej współpracy z parlamentarzystą oraz w pracy na rzecz partii politycznej rozumianej jako udział w organie ją reprezentującym lub zatrudnienie przez tę partię. Ustawa koncentruje się zatem na zakazach o charakterze formalnym.

W tym miejscu dla porównania warto odnotować przepisy gwarantujące niezawisłość sędziów, czyli osób, których apolityczność wydaje się oczywista¹⁰. Praktyka dowodzi, że nawet sędziowie poddawani są krytyce z punktu widzenia domniemanego nieprzestrzegania reguł apolityczności¹¹, co pokazuje złożoność problemu oraz łatwość, z jaką może on tym bardziej dotknąć np. osoby będące członkami organów SKSP.

Problemem podstawowym jest adekwatność rozwiązań prawnych do zmieniającej się rzeczywistości, wrażliwość prawa na zmiany, zdolność reagowania na postęp techniczny¹². Pomimo obowiązywania regulacji w zakresie apolityczności – w przestrzeni publicznej nieustająco formułowane są zarzuty o jej braku¹³. Na ich podstawie można formułować propozycje *de lege ferenda* i obejmować ustawowymi zakazami osoby uznawane w powszechnym odbiorze za upolitycznione, a niepodpadające pod rygory ustawy. Idąc tym właśnie tropem, z grona kandydatów można wykluczyć osoby będące po prostu członkami partii politycznych, radnymi, kandydatami na parlamentarzystów i radnych, byłymi członkami rządu. Możliwe jest także objęcie regulacją członków rodzin wskazanych osób oraz wprowadzenie karencji. Oczywiście wymagałoby to głębokiej analizy z punktu widzenia art. 11

¹⁰ W. Skrzydło [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. W. Skrzydło, LEX 2013, art. 178; B. Banaszak, *Konstytucyjne ujęcie zasady niezawisłości sędziowskiej w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2009/6(27), s. 16 oraz 22–24.

¹¹ *Sędzia na telefon? Miał prosić o instrukcje, czy przyspieszać sprawę Marcina P.*, <https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-sedzia-na-telefon-mial-prosic-o-instrukcje-czy-przyspieszac-nId,922342>; R. Badowski, *Groźba kary poskutkowała. Morawiecki w końcu wyjaśnił, czy Łączewski jest „sędzią na telefon”*, <https://natemat.pl/256371,kim-jest-wojciech-laczewski-kopcinska-nazwala-go-sedzia-na-telefon>; Radosław Fogiel: „Iustitia” uniesiona rewolucyjnym zapędem chce niszczyć kolejne instytucje państwa, <https://www.pap.pl/aktualnosci/radoslaw-fogiel-iustitia-uniesiona-rewolucyjnym-zapedem-chce-niszczyc-kolejne>; „To przebrani w togi pisowscy nominaci”. Politycy komentują decyzję ws. sędziego Tulei, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-04-23/to-przebrani-w-togi-pisowscy-nominaci-politycy-komentuja-decyzje-ws-sedziego-tulei/> (dostęp: 3.12.2025 r.).

¹² M. Zdyb, *Państwo jako strażnik...*, s. 60.

¹³ #Misiewiczze calej Polski. Nowoczesna rozpoczyna akcje i publikuje listy, <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/misiewiczze-calej-polski-nowoczesna-rozpoczyna-akcje-i-publikuje-listy/s7ml2f> (dostęp: 3.12.2025 r.).

ust. 1 Konstytucji. Trzeba także pamiętać o ograniczeniach dostępnego ustawodawcy instrumentarium. Nie ulega bowiem wątpliwości, że regulacyjnie możliwe jest jedynie uchwycenie elementów formalnych. Poza sferą regulacyjną znalazłyby się sytuacje faktyczne, które mogą skutkować upolitycznieniem, a których opisać językiem prawnym nie sposób (nie wspominając o możliwości weryfikacji). Za osoby upolitycznione bardzo często uznaje się ludzi, którzy nie mają żadnych związków formalnych z partią polityczną czy rządem. Pewnych relacji nie da się zakazać ani nawet zweryfikować. To właśnie jest najtrudniejszy element całego zagadnienia.

Trzeba też zwrócić uwagę, że występuje wiele zawodów regulowanych, w przypadku których ewentualne upolitycznienie wykonujących je osób jest bez znaczenia, ponieważ liczy się tylko ich profesjonalizm¹⁴. Czy zatem postulat apolityczności członków organów korporacyjnych SKSP w ogóle ma sens? Może zasadniczy nacisk należy położyć na profesjonalizm rozumiany co najmniej jako zgodne z prawem wykonywanie funkcji? Czy profesjonalny członek zarządu będzie podejmował, jako osoba upolityczniona, błędne decyzje biznesowe? Przed takimi chronią przepisy prawa karnego¹⁵ i handlowego¹⁶.

3.2. Profesjonalizm

Wymogi prawne, które mają stać na straży profesjonalizmu członków organów korporacyjnych, zostały określone co do zasady podobnie dla członków organów nadzorczych (art. 19 ust. 1 u.z.z.m.p.) i zarządzających (art. 22 ust. 1 u.z.z.m.p.). Sprowadzają się do następujących kwestii: wykształcenie, staż pracy, potwierdzenie kompetencji szczególnych uznanych za istotne w wykonywaniu funkcji.

Warto odnotować ograniczenia ustawodawcy odnośnie do kształtowania tej regulacji prawnej czy szerzej – regulacji prawnych stojących na straży profesjonalizmu. Ograniczenie wypływa z natury prawa, które nie jest w stanie zapewnić w drodze regulacji, aby dane stanowisko było zawsze obsadzone przez osobę faktycznie kompetentną. Jedynymi instrumentami ustawodawcy są te, które pozwalają odnosić się do profesjonalizmu rozumianego jako zestaw formalnych i tym samym łatwo weryfikowalnych kryteriów, których spełnienie uprawdopodobnia profesjonalizm danej osoby. Stąd zapewne odniesienie do poziomu wykształcenia¹⁷, doświadczenia zawodowego¹⁸, specjalistycznej wiedzy¹⁹ bądź specjalistycznych umiejętności²⁰. Znaczenie ma także procedura obsadzania stanowiska

¹⁴ Np. lekarze, adwokaci.

¹⁵ Np. art. 296 ustawy z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383).

¹⁶ Np. art. 293 ustawy z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.).

¹⁷ Wyższe, art. 19 ust. 1 pkt 1, art. 22 pkt 1 lit. a u.z.z.m.p.

¹⁸ 5-letnie, art. 19 ust. 1 pkt 1 i art. 22 pkt 1 lit. b u.z.z.m.p.

¹⁹ Według art. 19 ust. 1 pkt 1 lit. a–k u.z.z.m.p. wiedza specjalistyczna przydatna w wykonywaniu nadzoru korporacyjnego musi być oficjalnie potwierdzona określonymi dokumentami.

²⁰ 3-letnie doświadczenie na stanowiskach kierowniczych lub samodzielnych albo wynikające z prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek, art. 22 pkt 1 lit. c u.z.z.m.p.

wykluczająca arbitralność²¹, chociaż wypada podkreślić, że procedury selekcyjne w różnych obszarach funkcjonowania państwa²² i biznesu²³ stanowią przedmiot wielu badań naukowych i postulatów.

Ustawodawca nie dysponuje innymi instrumentami weryfikacji profesjonalizmu. Dowodem na to są wymogi ustawowe dotyczące choćby profesjonalizmu sędziów²⁴, radców prawnych²⁵ czy lekarzy²⁶ – zawodów, w których profesjonalizm ma znaczenie kluczowe. Można zatem dyskutować nad zaostreniem bądź złagodzeniem wymogów formalnych, nad ich dostosowaniem do bieżących tendencji rynkowych, ale z pewnością jedynie w granicach przedstawionego schematu regulacyjnego. W tym kontekście możliwe, choć wątpliwe, jest projektowanie legislacji w kierunku klauzul generalnych, znanych z prawa bankowego²⁷. Nie jest jednak pewne, czy takie rozwiązanie przyniosłoby pozytywne skutki. Podkreślenia wymaga fakt, że normy prawne limitujące możliwość wykonywania określonych zawodów bądź pełnienia pewnych funkcji z punktu widzenia wolności konstytucyjnych są często wątpliwe i dlatego ich wprowadzanie do systemu prawa powinno być restrykcyjne i dobrze uzasadnione.

4. Apolityczność i profesjonalizm w praktyce

W praktyce apolityczność i profesjonalizm postrzega się różnie.

W jednym z wywiadów prezes zarządu Orlen SA stwierdził: „Nie będę hipokrytą, jak wielu moich poprzedników na tym stanowisku, którzy próbowali przekonywać, że są

²¹ Kandydat na członka organu nadzorczego musi posiadać pozytywną opinię Rady do spraw spółek z udziałem Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych, art. 19 ust. 1 zdanie pierwsze u.z.z.m.p. Ponadto powołanie członków organu zarządzającego następuje po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego, którego celem jest sprawdzenie i ocena kwalifikacji kandydatów oraz wyłonienie najlepszego kandydata na członka organu zarządzającego, art. 18 ust. 1 u.z.z.m.p.

²² Zob. np. *Nabory i konkursy w służbie publicznej*, red. S. Płażek, Warszawa 2017; W. Chaba, *Koncepcja osiągnięcia efektywnego naboru pracowników samorządowych jako intencja zmian ustawowych*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2018/7–8, s. 12–27.

²³ Na temat reguł powoływania członków zarządu spółek kontrolowanych przez Skarb Państwa zob. np.: M. Pyka, *Kwalifikowane reguły powoływania członków zarządu spółek kapitałowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2019/8, s. 23–31. Ciekawe opracowanie, chociaż problematykę przedstawia wyłącznie z perspektywy prawa prywatnego i z tego względu prezentowane tezy są wysoce kontrowersyjne. Kwestia selekcji kandydatów do organów korporacyjnych ulegnie jeszcze większemu skomplikowaniu w wyniku przyjęcia przez Unię Europejską legislacji w zakresie parytetu płci, zob. W. Żochowski, *Zasada parytetu płci w zarządach i radach nadzorczych spółek*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024/5, s. 45–51.

²⁴ Art. 61 § 1 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334 ze zm.).

²⁵ Art. 24 ustawy z 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 499).

²⁶ Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. z 2024 r. poz. 1287 ze zm.).

²⁷ Zob. art. 22aa ust. 1 ustawy z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 1646 ze zm.).

fachowcami bezpartyjnymi”²⁸. Po wyborach w 2023 r. parlamentarzysta jednej z partii nowej koalicji rządowej widział to zagadnienie następująco: „jakkolwiek automatyzm czy uruchomienie miotły (...) stanowisko po stanowisku, spółka po spółce trzeba to dokładnie przeanalizować i dopiero podejmować decyzje personalne”²⁹. Ale w programie innej partii tej koalicji przewidziano inne podejście: „W spółkach z udziałem Skarbu Państwa zwolnimy wszystkich członków rad nadzorczych i zarządów”³⁰.

W rzeczywistości jednak publicyści i eksperci wskazują, że poziom apolityczności i profesjonalizmu nie jest najwyższy. „Kadrowa rewolucja wolniejsza niż za PiS, ale rekrutacja często pozorna. Wyłaniane przez nowy rząd władze państwowych firm są bardziej kompetentne, ale zbyt często konkursy są pozorem otwartej rekrutacji – mówią eksperci”³¹. Jako przykład wskazują Orlen. „Na pierwsze decyzje personalne dotyczące Orlenu przekłada się duża dynamika i napięcia w rządzącym układzie politycznym (...) Mimo że formalnie rozpisano konkurs na prezesa Orlenu, oczywiście decydujący głos miały rozgrywki partyjne”³².

W historii niejednokrotnie podejmowane były próby zaprojektowania systemu, który by wzmacniał poziom apolityczności i profesjonalizmu. Niestety, niektóre z nich budzą wątpliwości co do autentycznych intencji albo przynajmniej kompetencji autorów.

Jedną z takich prób było wydanie Zarządzenia Ministra Skarbu Państwa w sprawie zasad i trybu doboru kandydatów do składu rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa oraz rad nadzorczych innych podmiotów prawnych nadzorowanych przez Ministra Skarbu³³. Zarządzeniu towarzyszył komunikat ministerstwa stwierdzający, że celem nowej regulacji jest odpolitycznienie spółek Skarbu Państwa³⁴. Dobór członków rad nadzorczych w drodze konkursów oceniono jako pozornie obiektywny, a w praktyce polityczny³⁵.

Kolejną próbę stanowiły rozwiązania wprowadzone ustawą o zasadach zarządzania mieniem państwowym, chociaż trzeba przyznać, że ustawodawca koncentrował się na systemowym uporządkowaniu materii SKSP (w tym profesjonalizacji nadzoru i zarządzania),

²⁸ *Prezes Orlenu i polityka? Obajtek: Tak, jestem członkiem PiS*, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Prezes-Orlenu-i-polityka-Obajtek-Tak-jestem-czlonkiem-PiS-8509473.html> (dostęp: 3.12.2025 r.).

²⁹ *Petru: Trzeba ograniczyć liczbę spółek skarbu państw[a]*, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9333217,petru-trzeba-ograniczyc-liczbe-spolek-skarbu-panstw.html> (dostęp: 3.12.2025 r.).

³⁰ *100 konkretów na pierwsze 100 dni rządów!*, <https://100konkretow.pl/wszystkie-konkrety/> (dostęp: 3.12.2025 r.).

³¹ *Kadrowa rewolucja wolniejsza niż za PiS, ale rekrutacja często pozorna*, <https://www.rp.pl/gospodarka/art40162951-kadrowa-rewolucja-wolniejsza-niz-za-pis-ale-rekrutacja-czesto-pozorna> (dostęp: 3.12.2025 r.).

³² *Kulisy gry o Orlen. Nowy prezes to nie wszystko*, <https://energia.rp.pl/paliwa/art40153961-kulisy-gry-o-orken-nowy-prezes-to-nie-wszystko> (dostęp: 3.12.2025 r.).

³³ Zarządzenie nr 45 Ministra Skarbu Państwa z 6.12.2007 r. w sprawie zasad i trybu doboru kandydatów do składu rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa oraz rad nadzorczych innych podmiotów prawnych nadzorowanych przez Ministra Skarbu (Dz.Urz. MSP Nr 2, poz. 4); F. Grzegorzczak, *Zasady i tryb doboru kandydatów do rad nadzorczych spółek akcyjnych Skarbu Państwa*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2010/816, s. 79.

³⁴ F. Grzegorzczak, *Zasady i tryb doboru...*, s. 80, przypis 16.

³⁵ F. Grzegorzczak, *Zasady i tryb doboru...*, s. 87.

a nie apolityczności. Dlatego istnieje tutaj pole do dyskusji o korekcie obowiązujących rozwiązań.

Uwagę należy zwrócić na poselski projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu naprawy ładu korporacyjnego w spółkach z udziałem Skarbu Państwa³⁶. Według informacji medialnych projekt ustawy opiera się na hasle „dość partyjniactwa w spółkach”. Znaczną część zaproponowanych rozwiązań należy określić jako kontrowersyjne³⁷, a jedynie część propozycji zasługuje na podjęcie dyskusji, ale przede wszystkim ostatnie prace nad projektem podejmowane były w listopadzie 2024 r., co na szczęście nie wróży możliwości jego przyjęcia. Projekt ustawy niestety wpisuje się w zaprezentowany wcześniej schemat działania polityków.

W Sejmie prowadzone są także prace nad poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym oraz niektórych innych ustaw, a dotyczący zwiększenia profesjonalizmu i fachowości w nadzorowaniu majątku publicznego poprzez podniesienie wymogów kwalifikacyjnych i zaostrzenie kryteriów wykluczających dla kandydatów do rad nadzorczych z udziałem Skarbu Państwa³⁸. W istocie jest to „okrojona” wersja projektu zawartego w druku 261. Jednym z zasadniczych rozwiązań przewidzianych w tym projekcie jest nowa procedura nominacyjna tzw. niezależnych członków rady nadzorczej. Gwarancją tej „niezależności” miałyby być procedura nominacyjna polegająca na przeprowadzeniu przez podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji otwartego konkursu na wakujące stanowisko członka organu nadzorczego spółki, a następnie zaopiniowanie tej kandydatury przez Radę ds. spółek i państwowych osób prawnych³⁹. Proponowana zmiana ma charakter pozorny, gdyż opiera się na błędnym założeniu, jakoby otwarty konkurs przeprowadzany przez organ polityczny (ministra) miał gwarantować apolityczność

³⁶ Poselski projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu naprawy ładu korporacyjnego w spółkach z udziałem Skarbu Państwa, X kadencja, druk sejm. nr 261, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=261> (dostęp: 3.12.2025 r.).

³⁷ Na przykład: 1) nie uwzględniono przyjętej w 2016 r. metody regulacji, która miała na celu wyeliminowanie odrębnego od powszechnego reżimu prawa spółek. Publicznoprawne obowiązki nakładane są na podmioty wykonujące prawa z akcji, do tych podmiotów należy zatem ich korporacyjne wdrożenie w spółkach. Takie rozwiązanie szanuje autonomię prawa spółek i akcjonariuszy niezwiązanych ze Skarbem Państwa. Tymczasem projekt przewiduje wyodrębnienie grupy spółek jednoosobowych (Skarbu Państwa, jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych) i poddaje je odrębnemu ładowi korporacyjnemu. Takie rozróżnienie nie ma uzasadnienia systemowego; 2) projekt dokonuje swego rodzaju zamachu na ład korporacyjny przewidziany w Kodeksie spółek handlowych; 3) projekt nakazuje stosować rozporządzenie unijne nr 537/2014 w zakresie sprawozdań finansowych do spółek z udziałem Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych (projektowany art. 6a). Te spółki są absolutnie nieprzystosowane do tych standardów (także finansowo), a ze względu na powody i cel przyjęcia rozporządzenia, objęcie nim wytypowanych spółek jest pozbawione jakiegokolwiek uzasadnienia; 4) próbuje się zastępować obowiązującą ustawę o zasadach kształtowania wynagrodzeń przez wytyczne organu administracji (komitetu).

³⁸ Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym oraz niektórych innych ustaw, X kadencja, druk sejm. nr 1186, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1186> (dostęp: 3.12.2025 r.).

³⁹ Zob. art. 19 bb ust. 1 i 6 u.z.z.m.p. w brzmieniu proponowanym w projekcie.

wyboru. Niestety, ze względów czysto merytorycznych nie należy w tym wypadku życzyć projektodawcom sukcesu legislacyjnego.

5. Podsumowanie

Z analizy zawartej w opracowaniu wynika kilka wniosków.

- 1) Apolityczność i profesjonalizm członków organów korporacyjnych SKSP jest postulatem politycznym, który ma pewne zakorzenienie w systemie aksjologicznym wynikającym z Konstytucji RP. Apolityczność i profesjonalizm należy traktować jako pewne dyrektywy postępowania, które wynikają z zasady społecznej gospodarki rynkowej, wolności działalności gospodarczej, ale też ochrony dobra wspólnego.
- 2) Od kilku lat obowiązuje ustawa o zasadach zarządzania mieniem państwowym, która reguluje m.in. problematykę apolityczności i profesjonalizmu członków organów korporacyjnych wszystkich spółek kontrolowanych bezpośrednio i pośrednio przez Skarb Państwa, choć kwestia apolityczności faktycznie nie jest potraktowana w niej priorytetowo. Istnieją możliwości istotnego wzmocnienia apolityczności i profesjonalizmu kandydatów na członków organów korporacyjnych poprzez dokonanie nowelizacji wybranych przepisów tej ustawy. Zawsze jednak trzeba pamiętać o ograniczonym instrumentarium pozostającym do dyspozycji ustawodawcy. W zakresie apolityczności niemożliwe jest uregulowanie powiązań o charakterze towarzyskim, a w zakresie profesjonalizmu – niemożliwe jest wskazywanie kryteriów innych niż te o charakterze formalnym.
- 3) Wypowiedzi menedżerów i polityków, a także obserwacja otoczenia gospodarczego przez publicystów i ekspertów rynkowych dowodzą, że zarzuty braku apolityczności i braku profesjonalizmu były i nadal są aktualne. Wynika to z następującego *modus operandi*: otóż gdy jest się w opozycji, brak apolityczności i profesjonalizmu poddaje się krytyce, która nabiera mocy w okresie kampanii wyborczej. Po wygranych wyborach dokonuje się odpolitycznienia spółek rozumianego jako odwołanie członków organów korporacyjnych powołanych w trakcie poprzedniej kadencji parlamentarnej. W kolejnym kroku dochodzi do powołania w drodze „konkursów” „apolitycznych fachowców z rynku”. Jednocześnie po stronie rządzących problematyka apolityczności i profesjonalizmu przestaje stanowić temat debaty publicznej. Przed kolejnymi wyborami temat znów jest eksploatowany przez opozycję, która – jeśli wygra – przeprowadza odpolitycznienie według zaprezentowanego wyżej modelu.
- 4) Podejmowane dotąd próby wzmocnienia apolityczności i profesjonalizmu okazały się mniej lub bardziej nieefektywne, a kolejne (obecnie procedowane w Sejmie) można ocenić jako merytorycznie błędne i demagogiczne.
- 5) Pojawia się wątpliwość, czy apolityczność to wartość godna ochrony w przypadku członków organów korporacyjnych. Można zasadnie twierdzić, że specyfika ich zadań bliższa jest zawodom, w których działalności liczy się profesjonalizm, a nie apolityczność. To, czy obecne rozwiązania w zakresie profesjonalizmu wystarczająco mocno chronią proces decyzyjny w spółkach przed szkodliwymi wpływami politycznymi, pozostaje kwestią otwartą.

Powyższe ustalenia pozwalają stwierdzić, że apolityczność i profesjonalizm to dyrektywy mające swe źródło w systemie aksjologicznym Konstytucji RP. W praktyce nie są realizowane, lecz stanowią element demagogicznej walki politycznej.

Abstract

Apolitical Stance and Professionalism – Values in the Service of Demagoguery. A Case Study of State Treasury-Controlled Companies

Dr Hab. Filip Grzegorzczak, professor at the Cracow University of Economics –
College of Public Economy and Administration, Institute of Public Policy
and Administration, Cracow University of Economics
ORCID: 0000-0002-5094-2771

Non-political character and professionalism of directors of the companies controlled by State constitute are cyclical political slogans. The essay focuses on answering several questions, i.e.: are non-political character and professionalism exclusively political slogans or values, or at least directives arising from certain constitutional values; does the current legislation implement correctly above mentioned slogans, values or directives; what should be changed since these slogans, values or directive are not implemented in corporate reality.

Keywords: *non-political character, professionalism, axiology of public economic (business) law, companies controlled by State*

Bibliografia / References

- 100 konkretów na pierwsze 100 dni rządów!, <https://100konkretow.pl/wszystkie-konkrety/>
Badowski R., Groźba kary poskutkowała. Morawiecki w końcu wyjaśnił, czy Łączewski jest „sędzią na telefon”, <https://natemat.pl/256371,kim-jest-wojciech-laczewski-kopcinska-nazwala-go-sedzia-na-telefon>
Banaszak B., Konstytucyjne ujęcie zasady niezawisłości sędziowskiej w Polsce, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2009/6(27)
Chaba W., Koncepcja osiągnięcia efektywnego naboru pracowników samorządowych jako intencja zmian ustawowych, „Przegląd Prawa Publicznego” 2018/7–8
Grzegorzczak F., Aksjologia regulacji prawnej o zasadach zarządzania mieniem państwowym [w:] Aksjologia publicznego prawa gospodarczego, red. A. Powąłowski, Warszawa 2022
Grzegorzczak F., Zasady i tryb doboru kandydatów do rad nadzorczych spółek akcyjnych Skarbu Państwa, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2010/816
Kadrowa rewolucja wolniejsza niż za PiS, ale rekrutacja często pozorna, <https://www.rp.pl/gospodarka/art40162951-kadrowa-rewolucja-wolniejsza-niz-za-pis-ale-rekrutacja-czesto-pozorna>
Kulisy gry o Orlen. Nowy prezes to nie wszystko, <https://energia.rp.pl/paliwa/art40153961-kulisy-gry-o-orklen-nowy-prezes-to-nie-wszystko>

#Misiewiczze calej Polski. Nowoczesna rozpoczyna akcje i publikuje listy, <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/misiewiczze-calej-polski-nowoczesna-rozpoczyna-akcje-i-publikuje-listy/s7ml2f>

Nabory i konkursy w służbie publicznej, red. S. Płażek, Warszawa 2017

Petru: Trzeba ograniczyć liczbę spółek skarbu państw[a], <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9333217,petru-trzeba-ograniczyc-liczbe-spolek-skarbu-panstw.html>

Powałowski A., *Wprowadzenie do aksjologii prawa gospodarczego publicznego*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 2019/3977, „Prawo” CCCXXIX

Prezes Orlenu i polityka? Obajtek: Tak, jestem członkiem PiS, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Prezes-Orlenu-i-polityka-Obajtek-Tak-jestem-czlonkiem-PiS-8509473.html>

Pyka M., *Kwalifikowane reguły powoływania członków zarządu spółek kapitałowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2019/8

Radosław Fogiel: „Iustitia” uniesiona rewolucyjnym zapędem chce niszczyć kolejne instytucje państwa, <https://www.pap.pl/aktualnosc/radoslaw-fogiel-iustitia-uniesiona-rewolucyjnym-zapedem-chce-niszczyc-kolejne>
Sędzia na telefon? Miał prosić o instrukcję, czy przyspieszać sprawę Marcina P., <https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-sedzia-na-telefon-mial-prosic-o-instrukcje-czy-przyspieszac-.nId,922342>

Skrzydło W. [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. W. Skrzydło, LEX 2013

„To przebrani w togi pisowscy nominaci”. *Politycy komentują decyzję ws. sędziego Tulei*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-04-23/to-przebrani-w-togi-pisowscy-nominaci-politycy-komentuja-decyzje-ws-sedziego-tulei/>

Zdyb M., *Państwo jako strażnik ładu publicznoprawnego w warunkach kryzysu gospodarczego. Podstawowe dylematy, zagrożenia i problemy*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2024/3

Żochowski W., *Zasada parytetu płci w zarządach i radach nadzorczych spółek*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024/5